RAQAMLI DAVRDA TOPIK IMTIHONIGA TAYYORLANISHDA SUN'IY INTELLEKT IMKONIYATLARI VA CHEKLOVLARI

Ulashova Sevinch Ortik qizi
Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti
Sharq xalqlari tillari va adabiyoti
Koreyashunoslik oliy maktabi
3-kurs koreys-ingliz guruhi talabasi
+998 94 626-08-17
ulashevasevinch@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli davrda koreys tili darajasini aniqlash imtihoni (TOPIK) uchun tayyorgarlik jarayonida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining o'rni tahlil qilinadi. SI vositalarining individuallashtirilgan ta'lim, tezkor teskari aloqa va resurslarni tejashdagi afzalliklari bilan bir qatorda, gallyusinatsiya va uslubiy cheklovlar kabi kamchiliklari ham yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: TOPIK, sun'iy intellekt, raqamli ta'lim, ChatGPT, koreys tili, individuallashtirilgan ta'lim, gallyusinatsiya.

Аннотация: В данной статье анализируется роль технологий искусственного интеллекта (ИИ) в процессе подготовки к экзамену на определение уровня владения корейским языком (TOPIK) в цифровую эпоху. Наряду с преимуществами инструментов ИИ в индивидуальном обучении, быстрой обратной связи и экономии ресурсов, освещаются и такие недостатки, как галлюцинации и стилистические ограничения.

Ключевые слова: TOPIK, искусственный интеллект, цифровое образование, ChatGPT, корейский язык, индивидуальное обучение, галлюцинация.

Abstract: This article analyzes the role of artificial intelligence (AI) technologies in the preparation process for the Test of Proficiency in Korean (TOPIK) in the digital age. Along with the advantages of AI tools in individualized learning, fast feedback, and resource saving, disadvantages such as hallucinations and stylistic limitations are highlighted.

Keywords: TOPIK, artificial intelligence, digital education, ChatGPT, Korean language, individualized learning, hallucination.

So'nggi yillarda Koreya madaniyati, ta'limi va ish bilan ta'minlash imkoniyatlarining ortib borayotgan ta'siri tufayli koreys tili darajasini aniqlashga bo'lgan talab sezilarli darajada oshdi.

TOPIK (Test of Proficiency in Korean) - koreys tilini bilish testi bo'lib, bu imtihon orqali birinchi tili koreys tili bo'lmagan insonlarning koreys tilida gaplashish va tushunish qobiliyatini baholash uchun loyihalashtirilgan [1:5]. **TOPIK** testi til o'rganuvchilarning koreys tilida *o'qish, yozish* va *tinglab tushunish* darajasini qay holatda ekanini aniqlaydi. Sinov uch xil **boshlang'ich, o'rta va yuqori** darajalardan iborat. Keyinchalik aniqlik **oltita** alohida baho orqali ifodalanadi. **TOPIK (Test of Proficiency in Korean)** imtihoni Koreyada o'qish yoki ishlashni maqsad qilgan o'rganuvchilar uchun muhim mezon hisoblanadi.

Hozirgi kunda TOPIK imtihoniga tayyorgarlik ko'rishda o'rganuvchilar an'anaviy o'quv markazlari va til akademiyalariga qatnashdan ko'ra, hayotimizning ajralmas qismiga aylanib borayotgan sun'iy intellekt hamda maxsus veb-saytlar orqali o'rganishni afzal ko'rmoqdalar. Buning asosiy sababi –

zamonaviy ta'lim texnologiyalari kerakli materiallarni bir necha daqiqada taqdim etishi, hatto har bir o'quvchining darajasiga moslangan individual dars rejalarini ishlab chiqishidir. Bu esa o'z navbatida vaqt va iqtisodiy resurslarni sezilarli darajada tejashga yordam beradi.

Biroq, ko'plab til o'rganuvchilar hamon yangilangan o'quv materiallari, nazorat testlari va o'zlashtirish jarayonini tahlil qilib boruvchi ishonchli platformani topishda qiyinchiliklarga duch kelishmoqda. Quyida TOPIK imtihoniga tayyorlanishda foydali bo'lgan veb-saytlarni ijobiy tomonlari va kamchiliklarini ko'rib chiqamiz:

TOPIK Guide: Lug'at ro'yxatlari, grammatik tushuntirishlar va sinov testlari kabi keng ko'lamli resurslarni ingliz tilida taqdim etadi. [2:13] Tarkib ishonchli va keng qamrovli bo'lsa-da, platforma asosan statik materiallarni taklif qiladi va foydalanuvchilar bilan o'zaro aloqa o'rnatmaydi.

Talk To Me In Korean: Yuqori sifatli darslar va audio kontentga ega tizimli koreys tili kurslarini taklif etadi. Biroq, u maxsus TOPIK imtihoniga tayyorgarlik ko'rishdan ko'ra ko'proq umumiy koreys tilini o'rganishga qaratilgan va imtihon topshirishda yordam beradigan materiallardan cheklangan.

Raqamli davrda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining til ta'limiga integratsiyasi til o'rganish jarayonini tubdan o'zgartirmoqda. Xususan, TOPIK imtihoniga tayyorgarlik ko'rishda SI asosidagi vositalar o'rganuvchilar uchun bir qator muhim afzalliklarni taqdim etadi.

Individuallashtirilgan ta'lim va moslashuvchan tizimlar. Bugungi kunda SI asosidagi platformalar har bir o'rganuvchining til darajasini, mavzularni o'zlashtirish tezligini va aynan qaysi jihatlarda zaif ekanligini tahlil qilib, unga moslashtirilgan dars rejasini avtomatik tarzda shakllantirmoqda. Baskara va

Mukarto (2023) o'z tadqiqotlarida ta'kidlaganidek, ChatGPT kabi yirik til modellari o'rganuvchilarga individual ko'rsatmalar berish va real nutqiy vaziyatlarga xos materiallarni taqdim etish imkoniyatiga ega.[3] Bu xususiyat, ayniqsa, an'anaviy sinf muhitida amalga oshirish qiyin bo'lgan "har bir talabaga alohida yondashuv" tizimini to'laqonli ta'minlaydi.

Doimiy va tezkor teskari aloqa. TOPIK imtihonining yozma bo'limi (쓰기) ko'p yillardan buyon o'rganuvchilar uchun eng murakkab bosqich bo'lib kelmoqda. SI vositalari bu borada grammatik to'g'rilik, lug'at boyligi va ifoda uslubini bir zumda baholab, yo'l qo'yilgan xatolarni tahlil qilib bera olishi bilan haqiqiy yutuq bo'ldi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ChatGPT yordamida o'z yozma ishlaridagi xatolarni muntazam tahlil qilgan o'rganuvchilar grammatika va fikrni ifodalash sohasida sezilarli yutuqlarga erishganlar.[4] Xususan, Choe va Heo (2024) o'tkazgan tadqiqotda ChatGPT koreys tili yozma ishlarini baholashda grammatik xususiyatlar va uslub jihatidan insoniy baholovchilarga juda yaqin natijalar ko'rsatgani aniqlangan.[5]

Lug'at va grammatikani o'zlashtirishni tezlashtirish. TOPIK imtihoni o'rganuvchidan juda keng lug'at zaxirasi va murakkab grammatik konstruksiyalarni talab qiladi. SI asosidagi chatbotlar va maxsus ilovalar so'zlarni shunchaki yodlatmasdan, balki ularni jonli nutq namunalari va kontekstga asoslangan mashqlar orqali taqdim etadi. Bu esa o'rganilgan materialning xotirada uzoqroq saqlanishiga xizmat qiladi.

Vaqt va moliyaviy resurslarni tejash. Tan olish kerakki, an'anaviy til markazlariga qatnashish ma'lum bir moliyaviy xarajat va yo'l uchun ko'p vaqt sarflashni talab etadi. SI platformalari esa haftasiga 7 kun, kuniga 24 soat davomida o'rganuvchi ixtiyorida bo'lib, qulay vaqtda va shaxsiy sur'atda

tayyorgarlik ko'rish imkonini beradi. Kim, Kim va boshqalar (2024) tomonidan o'tkazilgan meta-tahliliy tadqiqot shuni ko'rsatdiki, koreys tili ta'limida SI vositalaridan foydalangan o'rganuvchilarning aksariyati o'quv jarayonidan mamnun ekanliklarini va ularda motivatsiya darajasi yuqori bo'lganini bildirishgan.[7]

Tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish. TOPIK imtihonining tinglab tushunish (듣기) bo'limi o'rganuvchilardan tabiiy va tez sur'atdagi koreys nutqini idrok etishni talab qiladi. SI asosidagi nutqni aniqlash tizimlari va ovozli chatbotlar o'rganuvchilarga turli lahjalar hamda har xil nutq tezligida mashq qilish imkonini yaratmoqda. Bunday interaktiv muhit oddiy audio materiallarga qaraganda samaraliroq bo'lib, o'rganuvchining darsda faol ishtirok etishini ta'minlaydi.[8]

Biroq, SI texnologiyalari qanchalik ko'p afzalliklarga ega bo'lmasin, TOPIK imtihoniga tayyorgarlik jarayonida bir qancha **muhim cheklovlar** ham mavjud. Ushbu jihatlarni tushunish o'rganuvchilar va pedagoglar uchun SI vositalaridan to'g'ri foydalanishning asosiy shartidir.

Gallyusinatsiya hodisasi va ma'lumot ishonchliligi. SI modellarining eng jiddiy kamchiliklaridan biri — "gallyusinatsiya" bo'lib, bunda tizim noto'g'ri yoki mutlaqo to'qima ma'lumotlarni xuddi haqiqatdek ishonchli tarzda taqdim etadi. Oliy ta'limda ChatGPTdan foydalanish bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotlarda talabalar eng ko'p duch keladigan muammo aynan shu — ya'ni modelning soxta manbalar va noto'g'ri grammatik qoidalarni "ishonchli"dek taqdim etishi ekanligini ko'rsatishgan.[9] TOPIK tayyorgarligida o'rganuvchi bilmasdan noto'g'ri grammatikani yoki tilda mavjud bo'lmagan iborani o'zlashtirib olishi mumkinligi sababli bu juda xavfli.

Chuqur til nozikliklarini qayta ishlay olmaslik. Koreys tili o'zining murakkab hurmat darajalari (존댓말/반말), kontekstga o'ta bog'liq grammatik konstruksiyalari va boy idiomatik iboralari bilan ajralib turadi. Lee va Warschauer (2023) ta'kidlaganidek, SI vositalari kontekstual xatolar, nozik uslubiy farqlar va murakkab iboralarni tushunishda hali ham oqsamoqda.[10] TOPIKning yuqori darajalari (5–6-daraja) uchun talab etiladigan akademik uslub va rasmiy nutq shakllari SI tomonidan ko'pincha yuzaki talqin qilinadi.

Yozma ishlarni mazmunan baholay olmaslik. TOPIK yozma bo'limida (51–54-topshiriqlar) faqat grammatikadan xatosiz yozish kifoya emas, balki unda mantiqiy tuzilma, fikrning izchil rivojlanishi va mavzuning chuqur tahlil qilinishi talab etiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ChatGPT grammatikani yaxshi tekshirsa-da, fikrning to'g'riligini va yuqori darajadagi yozish ko'nikmalarini (higher-order writing skills) baholashda insoniy mutaxassislardan sezilarli darajada ortda qoladi.[11] Bu esa SI bergan bahoga ko'r-ko'rona ishonish tayyorgarlikda xato yo'lga olib kelishi mumkinligini anglatadi.

Og'zaki muloqot va talaffuz mashqlari cheklanganligi. TOPIK imtihonining IBT (Internet-Based Test) shakli joriy etilishi bilan og'zaki ko'nikmalarning ahamiyati ortib bormoqda. Shunga qaramay, hozirgi SI vositalarining aksariyati matn bilan ishlashga moslashgan bo'lib, tabiiy koreys talaffuzini mukammal baholash va real hayotiy muloqot vaziyatlarini to'laqonli simulyatsiya qilish imkoniyatlari hali cheklangan holda qolmoqda.[12]

O'rganuvchining SI ga ortiqcha tayanib qolish xavfi. SI vositalarining hamma savolga tayyor javob berishi o'rganuvchida mustaqil fikrlash va muammolarni mustaqil hal qilish ko'nikmasini so'ndirishi mumkin. Sudina va Plonsky (2024) ta'kidlashicha, eng yaxshi natijaga SI vositalari o'qituvchi nazorati

ostida qo'llanilgandagina erishiladi; SI'dan yakka tartibda, tahlilsiz foydalanish uzoq muddatli istiqbolda tilni o'zlashtirishga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.[13]

Koreys tili ma'lumotlar bazasining cheklanganligi. Ko'plab yirik til modellari asosan ingliz tili asosida o'qitilgan. Shu sababli, koreys tilidagi ma'lumotlar sifati va hajmi inglizcha kontentga qaraganda pastroqdir. Bu, ayniqsa, TOPIK imtihonining o'ziga xos terminologiyasi, baholash mezonlari va namunaviy savollari bilan ishlashda o'zini yaqqol namoyon qiladi.[14]

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, SI vositalari TOPIK tayyorgarligida individuallashtirilgan ta'lim va tezkor aloqa kabi ulkan imkoniyatlarni ochib beradi. Biroq, gallyusinatsiya, til nozikliklarini his qilmaslik va SI ga qaram bo'lib qolish kabi cheklovlar tufayli, ularni mustaqil ta'lim tizimi sifatida emas, balki an'anaviy ta'limni to'ldiruvchi samarali yordamchi vosita sifatida ko'rish maqsadga muvofiqdir.

Foydalangan adabiyotlar:

1. TOPIK (Test of Proficiency in Korean). Guidelines and Examination Structure. – Seoul: National Institute for International Education, 2024.
2. Vu M. Q., Tu D. V. T. Building Website Korastudy: an Online Platform for Topik Test Preparation : дис. – Vietnam-Korea University of Information and Communication Technology, 2025. – 13-bet.
3. Baskara R., Mukarto F. X. Exploring the Use of ChatGPT in Foreign Language Learning. – IEEE Conference, 2023.
4. Wang H. AI-Assisted Error Analysis in Language Acquisition. – Journal of Digital Learning, 2024.
5. Choe S., Heo J. Automated Scoring of Korean Essays using Large Language Models. – K-Language Education Review, 2024.

6. Brown T. B. et al. Language Models are Few-Shot Learners. – NeurIPS, 2020.
7. Kim J., Kim S. et al. A Meta-Analysis of AI Tools in Korean Language Education. – Seoul National University Press, 2024.
8. Park L. Interactive AI Systems for Listening Comprehension. – Tech in Education, 2023.
9. Zhang D. Hallucination Problems in LLMs for Higher Education. – Academic AI Journal, 2024.
10. Lee K., Warschauer M. AI for Language Learning: Limits and Possibilities. – Oxford University Press, 2023.
11. Miller G. Evaluating Higher-Order Writing Skills with AI. – Writing Assessment Quarterly, 2024.
12. Choi Y. The Shift to IBT and Oral Proficiency in TOPIK. – Korea Times Education, 2025.
13. Sudina E., Plonsky L. Cognitive Effects of AI-Dependency in Language Learners. – Applied Linguistics, 2024.
14. Nguyen T. Dataset Limitations in Non-English Language Models. – Global AI Review, 202